

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ТА КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ**

Збірник тез науково-практичного семінару
02 грудня 2022 року

Львів 2022

УДК 343.13+343.98

П78

Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
Вченою радою факультету №1 Інституту з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Львівського державного університету внутрішніх справ
(протокол від 12 листопада 2022 р. № 4)

У п о р я д н и к : - Хитра А. Я.

завідувач кафедри кримінального процесу та криміналістики
факультету №1 ФПФПП ЛьвДУВС
кандидат юридичних наук, доцент

П78 **Процесуальне та криміналістичне забезпечення досудового розслідування:** тези доповідей учасників науково-практичного семінару (02 грудня 2022 року) / упор. А.Я. Хитра. Львів: ЛьвДУВС. 2022. 132 с.

Збірник містить тези доповідей та повідомлень учасників науково-практичного семінару «Процесуальне та криміналістичне забезпечення досудового розслідування», який відбувся 02 грудня 2022 року у Львівському державному університеті внутрішніх справ. У публікаціях українських учених і практиків висвітлено проблемні аспекти процесуального та криміналістичного забезпечення досудового розслідування. Наведено досвід фахівців у пошуку ефективних шляхів його удосконалення.

Опубліковано в авторській редакції. (Організатори науково-практичного заходу не завжди поділяють позицію авторів матеріалів. За достовірність поданих матеріалів відповідальність несуть автори)

УДК 343.13+343.98

© Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022

під час проведення обшуку житла та деяких інших слідчих (розшукових) дій примусового характеру [4, С. 178].

Підсумовуючи вищезгадане, ми можемо дійти висновку, що проведення обшуку в умовах воєнного стану характеризується специфічними особливостями, які суттєво відрізняються від загального порядку його проведення. У цей нелегкий для всієї країни період, ці трансформації є вкрай необхідними, оскільки відбувається збільшення злочинів проти основ національної безпеки України, а також воєнних злочинів, які вимагають вчасного та ефективного розслідування.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон від 13.04.2012 № 4651-VI (Редакція станом на 06.11.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
2. Гловюк І., Дроздов О., Тетерятник Г., Фоміна Т., Рогальська В., Завтур В. Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану: науково-практичний коментар Розділу IX-1 Кримінального процесуального кодексу України. Видання 2. Електронне видання. Дніпро-Львів-Одеса-Харків, 2022. Станом на 03 травня 2022. – 58 с.
3. Шаповал А. О. Огляд та обшук транспортного засобу в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція.* № 56. 2022. С. 102 – 105.
4. Перцова-Тодорова Л. М. Деякі питання участі понять під час проведення обшуку. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції.* № 2. 2019. С. 176 – 179.

Дуфенюк О.М.

доцентка кафедри кримінального процесу та криміналістики
факультету №1 ІПФПНП
кандидат юридичних наук, доцент,
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

РИЗИКИ ДИСБАЛАНСУ У ДИХОТОМІЇ «МЕТА – ЗАСОБИ» В РАМКАХ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Відповідність або рівновага мети та засобів означає, що у своїй єдності вони формують позитивну моральну та соціальну оцінку певної поведінки. Бінарність мети кримінального провадження (матеріальна та процесуальна справедливість) зумовлює інколи конкуренцію між її складовими компонентами, що впливає на пріоритетність засобів, які обираються суб'єктами процесуальної діяльності для досягнення цієї мети. З огляду на

це, можна виокремити три категорії ризиків дисбалансу у цій сфері: (1) нівелюється мета встановлення істини (матеріальна справедливість) у кримінальному провадженні, але формально дотримується належна процедура (процесуальна справедливість), тобто правильність засобів є важливіша за мету; (2) мета встановлення істини (матеріальна справедливість) ставиться понад усе, але нівелюється належна процедура (процесуальна справедливість); (3) третя категорія ризиків стосується тих випадків, коли можна констатувати деформацію і мети кримінального провадження, і засобів її досягнення.

Ризики категорії «правильність засобів важливіша за мету». Прикладом превалювання належної процедури над метою матеріальної справедливості є масова практика укладення угод про визнання винуватості між підозрюваним/обвинуваченим та прокурором у США. Такі угоди набули усталеної практики в багатьох правових системах, але американська модель виявилась настільки гіпертрофованою, що видається найкращою ілюстрацією дисбалансу. Як стверджує Дж. Тернер, у США приблизно кожні дві секунди протягом типового робочого часу якась людина визнає свою провину, а в деяких юрисдикціях окремі прокурори можуть працювати місяцями, не беручи жодного разу участь у звичному судовому розгляді справ [1, с. 73].

Справедливе правосуддя, з притаманним йому традиційним відкритим та неупередженим судовим розглядом, трансформувалося до рівня адміністративного процесу правової оцінки злочину та визначення покарання, що стає результатом взаємного компромісу прокурора та обвинуваченого, в якому «кожен гравець має свій власний внутрішній мотив уникнути суду» [2, с. 19]. Для позначення такої практики навіть запропоновано поняття «тіньового процесу», оскільки він відбувається у «тіні» повноцінного відкритого та неупередженого судового провадження [3, с. 77], «безперебійно працюючою системою визнання вини» [4, с. 1435], «торгівлею правосуддям» [5] та багато ін.

Ідея переговорів обвинуваченого та прокурора загалом добра, адже щирісердечне зізнання та каяття слугує тим чинником, що має пом'якшити суворість наслідків діяння. За заощадження ресурсів розслідування, взяття на себе певних обов'язків з відшкодування шкоди, викриття протиправної поведінки інших осіб і т.д., обвинувачений отримує бонуси у вигляді «знижок» при визначенні покарання, передбачуваності вироку, можливості уникнути тривалого публічного процесу під пильним оком громадськості. Процесуальна справедливість досягається, буква процесуального закону дотримана, але при цьому може не бути встановлена істина, що має лежати в

основі справедливого застосування норм матеріального права. Як наслідок, «у країні, яка пишається тим, що є маяком демократії, верховенства права, захисту прав людини та прогресивної політики правосуддя, експоненціальне зростання переговорів про визнання вини є натомість чітким сигналом того, що американська система правосуддя працює не так добре», як видається на перший погляд [6, с. 109].

Ризики категорії «правильна мета важливіша за засоби». До цієї групи ризиків можна віднести застосування специфічних засобів впливу на осіб, зокрема, провокація, залякування, фізичне насильство для досягнення високої мети – встановлення матеріальної істини, забезпечення безпеки осіб в умовах посилення терористичних загроз, гібридних війн, протидії транснаціональній та організованій злочинності, ургентна потреба врятування життя людей тощо. Тут належна процедура відходить на другий план. Саме тому такі специфічні засоби не раз ставали предметом дискусій, однак гострота питання насильства з боку правоохоронних органів не зникає. Панує небезпечний стереотип, що у XXI столітті, завдяки «гуманізації соціальних відносин» тортур стало менше [7, с. 64], однак насправді практика тортур існує у понад 90 % усіх країн [8, с. 8]. Ба більше, на порядку денному стоїть питання про потенційну можливість, як вимушений захід, офіційно дозволити певні «обмежені страждання» («рятівні катування», «профілактичні тортури», «спеціальні техніки допиту», «тортури без дотику») певним категоріям осіб в стінах спеціальних служб задля отримання важливої інформації [7, с. 66; 9, с. 11; 10, с. 5]. Дискутуються навіть інституційні механізми «видачі ліцензій» на катування в умовах екзистенційних загроз» [11, с. 19, 53–82], обговорюються проблеми «тортурних перельотів», коли з демократичних країн, в яких панує на офіційному рівні абсолютна заборона катувань, підозрювані/обвинувачені відправляються до тих держав, де тортури толеруються [12]. Прихильники таких практик наголошують, що йдеться про захист життя невинних людей, протидію тероризму, однак їх опоненти наголошують, що межі такого насильства, «точку зламу» кожної конкретної особи, встановити складно, а тому є велика загроза відкриття «схривки Пандори», коли під егідою боротьби зі злочинністю в лещата системи потраплятимуть дедалі більше осіб, а «дозоване» насилля перетвориться у свавілля та ескалацію жорстокості правоохоронців.

Ризики категорії «неправильна мета і неправильні засоби». Деформована мета досягається деформованими засобами. До цієї групи засобів можна віднести маніпулювання зі статистичними даними для формування кращого формального показника ефективності функціонування системи

кримінального провадження, спотворення доказів з метою укриття правди, неправдиве представлення фактів стороною обвинувачення у суді, сугестивний тактичний вплив на суддів або присяжних, провокація протиправної поведінки, введення в оману обвинуваченого і т.д. Тут важливо зауважити, якщо захисник не має обов'язку досягати матеріальної та процесуальної справедливості, а намагається захистити суб'єктивні інтереси свого клієнта, то слідчий, прокурор мають такий обов'язок. Опонує думці про те, що в американському кримінальному процесі в прокурора немає обов'язку з'ясувати правду, правник Б. Гершмана провів спеціальне дослідження, в якому показав як маніпуляції та інші сумнівні дії прокурорів впливають на досягнення матеріальної та процесуальної справедливості [13]. Висловлюючи занепокоєння у зв'язку з появою таких агностичних міркувань, враховуючи власний досвід прокурорської практики в одному з офісів штату Нью-Йорк та визнаючи той факт, що система кримінального правосуддя часто помиляється, що призводило часом навіть до трагічних наслідків (тут автор згадує засудження до смертної кари осіб, які згодом були виправдані у зв'язку з розвитком технологій ДНК досліджень, що дозволили довести їх невинуватість), Б. Гершман виклав власний погляд на систему зсередини, дійшовши до наступних висновків. Прокурор може перешкоджати встановленню правди кількома способами: спотворення істини шляхом тиску на обвинуваченого, вводячи його в оману та спотворюючи факти; спотворення істини шляхом неправдивих висловлювань та подання суду чи присяжним неправдивої інформації; приховування істини через неповідомлення інформації про докази, що посилюють позицію сторони захисту або перешкоджання доступу сторони захисту до отримання доказів, потенційно здатних посилити лінію захисту; інша поведінка, внаслідок якої неможливе встановлення істини, наприклад, через використання помилок захисника [13, с. 312, 315]. Очевидно, в цих випадках ані мета, ані засоби не відповідають ідеї справедливого правосуддя.

Отже, балансування у дихотомії «мета – засоби» в кримінальному провадженні є складним, динамічним процесом. Як і в будь-якій сфері людської діяльності тут виникають ризики, знання та розуміння яких є важливим кроком до вироблення рішучих кроків їх мінімізації.

Список використаних джерел

1. Turner J. Plea Bargaining. Reforming Criminal Justice: Trial and Pre-Trial Processes. 2017. Vol. 3. P. 73–99.
2. Bukar Kagu A. Globalisation of Plea Bargaining: An imperative reform or a compromise of ideals? Strathclyde Law Review. 2017. Vol. 3. Issue I. P. 10–23.

3. Covey R. D. Signaling and Plea Bargaining's Innocence Problem. *Washington and Lee Law Review*. 2009. Vol. 66. P. 73–130.
4. Ortman W. When Plea Bargaining Became Normal. *Boston University Law Review*. 2020. Vol. 100. P. 1435–1499.
5. Devers L. Plea and Charge Bargaining. Research Summary. URL: <https://bja.ojp.gov/sites/g/files/xyckuh186/files/media/document/PleaBargainingResearchSummary.pdf>.
6. Viano E. C. Plea Bargaining In The United States: A Perversion Of Justice. *International Review of Penal Law*. 2012. Vol. 83. P. 109–145.
7. Ягунов Д. В. «Malleus Maleficarum» сучасного суспільства: передумови і поширеність тортур у XXI столітті та політика протидії тортурам. *Вісник ДонНУ імені Василя Стуса*. 2020. С. 58–97.
8. Greer S. Is the Prohibition Against Torture and Cruel, Inhuman and Degrading Treatment Absolute in International Human Rights Law? *Human Rights Law Review*. 2015. Vol. 30. P. 1–37. DOI:10.1093/hrlr/ngu035.
9. Krey V., Roggenfelder T., Klein J. N., Staudacher P. Interrogational Torture in Criminal Proceedings. *Reflections on Legal History*. 2014. Vol. 1. P. 1–44.
10. Gross O. The Prohibition on Torture and the Limits of the Law. In *Torture: A Collection*. S. Levinson (ed.). Oxford University Press, 2004. P. 1–32.
11. Peter J. St. Can Torture Ever Be Justified for a Democracy? A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Arts in the Department of Philosophy. Toronto: University of Victoria, 2013. 87 p.
12. Eski S., Eski Y. Dutch tolerance of torture? CIA extraordinary rendition flights in the Netherlands. Palgrave Communications. 2017. DOI: 10.1057/palcomms.2017.84.
13. Gershman B. L. The Prosecutor's Duty to Truth. *Georgetown Journal of Legal Ethics*. 2001. Vol. 14. P. 309–354.

ЗМІСТ

Басиста І.В. ПЕРСПЕКТИВИ ВІДШКОДУВАННЯ РОСІЄЮ ШКОДИ ВНАСЛІДОК ВЧИНЕНИХ ЗЛОЧИНІВ НА УКРАЇНСЬКИХ ТЕРЕНАХ.....	6
Бондар В.С. СУДОВО-БАЛІСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОКРЕМИХ МОДЕЛЕЙ ЗБРОЇ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ТА БОЄПРИПАСІВ ДО НЕЇ	12
Вечера М.Р. ІНСТИТУТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН	26
Винник А.О. МЕХАНІЗМ ВИЛУЧЕННЯ МАЙНА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.	29
Войтович І.С. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПІДСТАВИ ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧОЇ (РОЗШУКОВОЇ) ДІЇ.....	33
Гарасимів О.І., Ряшко О.В СПЕЦІАЛЬНЕ ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ.....	36
Гловюк І.В. ДЕЯКІ ПИТАННЯ ТЛУМАЧЕННЯ НЕМОЖЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СЛІДЧИМ СУДДЕЮ ПОВНОВАЖЕНЬ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ ТА ЇЇ НАСЛІДКІВ ...	39
Гутник А.В. ОГЛЯД СТОРІНКИ У СОЦІАЛЬНІЙ МЕРЕЖІ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ОНЛАЙН-ШАХРАЙСТВ.....	42
Дегтярєва Б.І. ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ОБШУКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	45
Дуфенюк О.М. РИЗИКИ ДИСБАЛАНСУ У ДИХОТОМІЇ «МЕТА – ЗАСОБИ» В РАМКАХ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ.....	48
Комісарчук Ю.А., Литвин Е.П. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЦЕДУРИ IN ABSENTIA В УКРАЇНІ	53
Коморанець В. В. ЯПОНСЬКИЙ КАСТЕТ «ЯВАРА»	55
Красюк І.П. ДОКУМЕНТИ ЯК МАТЕРІАЛЬНІ НОСІЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ПІДПИСИ І КОРОТКІ ЗАПИСИ, ВИКОНАНІ ЗА ДОПОМОГОЮ ТЕХНІЧНИХ ПРИЙОМІВ ТА ЗАСОБІВ.....	58
Крикунов О. В. КЛОПОТАННЯ ПРО ЗАСТОСУВАННЯ ТРИМАННЯ ПІД ВАРТОЮ, ПРОДОВЖЕННЯ ЙОГО СТРОКІВ.....	60
Максимовська С.С. ОСОБЛИВОСТІ ЗАКІНЧЕННЯ ДІЗНАННЯ.....	64
Міськів Д.М., Кондратюк О.В.	

ПРОБЛЕМАТИКА ДОТРИМАННЯ ВИМОГ РЕЖИМУ СЕКРЕТНОСТІ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ АРЕШТУ, ОГЛЯДУ І ВИЙМКИ КОРЕСПОНДЕНЦІЇ (СТ.СТ. 261, 262 КПК УКРАЇНИ).....	68
Могила О.М.	
ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРИЗНАЧЕННЯ СУДОВОЇ ТРАСОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ.....	72
Рижий О.А.	
МЕЖІ УЧАСТІ СУДУ ПІД ЧАС ДОСЛІДЖЕННЯ ДОКАЗІВ У СУДОВОМУ РОЗГЛЯДІ.....	78
Пашко А. Я.	
ІДЕНТИФІКАЦІЯ ТРУПІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ	81
Пашковський М.І.	
МІЖНАРОДНИЙ РОЗШУК В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: ВИЗНАЧИТИ ЧИ ВИКЛЮЧИТИ?	84
Перетятко С.А., Марко С.І.	
ОГЛЯД ЗБРОЇ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЗАКОННОГО ВИГОТОВЛЕННЯ, ПЕРЕРОБКИ ЧИ РЕМОНТУ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ.....	90
Пряхін Є.В.	
ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ІННОВАЦІЙ У ПРАВОЗАСТОСОВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	93
Рижий О.А.	
МЕЖІ УЧАСТІ СУДУ ПІД ЧАС ДОСЛІДЖЕННЯ ДОКАЗІВ У СУДОВОМУ РОЗГЛЯДІ.....	96
Самойленко І.М.	
КЛАСИФІКАЦІЯ ОБ'ЄКТІВ НЕІДЕНТИФІКАЦІЙНИХ БАЛІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	100
Сибірна Р.І., Сибірний А.В.	
ВИКОРИСТАННЯ МОЛЕКУЛЯРНО-ГЕНЕТИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ У ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ.....	102
Татарин І.І., Апалькова А.О.	
ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.....	105
Тітова Н.В.	
ЧАС ТА МІСЦЕ ЯК ЕЛЕМЕНТИ ПОДІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ	110
Хитра А.Я.	
РИЗИК ПЕРЕХОВУВАННЯ ПІДОЗРЮВАНОВОГО У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ЗА СТАНДАРТАМИ ЄСПЛ.....	113
Цивінська М. В.	
СУЧАСНІ МОЖЛИВОСТІ СУДОВОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ З ВИКОРИСТАННЯМ ПОЛІГРАФА ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ.....	117
Червінко М.В.	
АДВОКАТ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ, ДРУЖНЬОМУ ДО ДИТИНИ: ПИТАННЯ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ.....	121
Черевко В.В.	